

30. Kaupunginmuseo

Museolautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Lautakuntaan kuuluivat v. 1957 puheenjohtajana fil.tri Eino Suolahti sekä jäseninä tekstiilitait. Rauha Aarnio, rva Aino Keto, toiminnanjoht. Martta Salmela-Järvinen ja prof. Nils Wickberg. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli rva Hellä Meltti. Varapuheenjohtajakseen valitsi lautakunta prof. Wickbergin (28. 1. 6 §). Lautakunnan sihteerinä oli museonhoitaja Helmi Helminen.

Lautakunta kokoontui kertomusvuoden aikana 10 kertaa. Pöytäkirjojen pykäläluku oli 99. Kirjeitä saapui 183 ja lähetettyjä kirjeitä oli 230.

Museolautakunnan kaupunginhallitukselle tekemät esitykset. Lautakunta uudisti aikaisemman esityksensä Vanhan kirkon puistossa olevien vanhojen lyhtypylväiden säilyttämisestä, koska nämä olivat ainoat kaupungin kaasuväläistuksen ajalta jäljellä olevat lyhtypylväät (29. 4. 41 §).

Tuomarinkylän kartanon vapauduttua kaupungin käyttöön esitti lautakunta, että kartano ja sitä ympäröivä puisto- ja piha-alue säilytettäisiin ja päärakennus kunnostettaisiin sen historiallista arvoa vastaavalla tavalla (17. 12. 96 §).

Lisäksi tehtiin esityksiä asioista, jotka koskivat: tri Sven-Erik Åströmin kirjoittaman »Samhällsplanering och regionsbildning i kejsartidens Helsingfors» -nimisen teoksen lähettämistä vaihtokirjallisuutena Pohjoismaiden pääkaupunkien kaupunginmuseoille (16. 12. 97 §); varasto- ja lisätilojen järjestämistä kaupunginmuseolle (6. 8. 61 §, 16. 9. 67 §) sekä eräiden kaupunginmuseon virkojen palkkauksen järjestelyä (29. 4. 39 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annettiin lausuntoja asioista, jotka koskivat: yhteispohjoismaisen pääkaupunkien museoiden näyttelyn uusimista kertomusvuonna tai v. 1958 Helsingissä, Oslossa ja Tukholmassa (28. 1. 15 §, 25. 2. 21 §); Suomenlinnassa olevien varsinaisten historiallisten kohteiden hoidon ja entisöimistöiden suunnittelun vaatimia toimenpiteitä (29. 3. 32 §, 29. 4. 42 §); naistyövoiman työttömyyskysymystä ja sen torjumiseksi tarvittavia toimenpiteitä (28. 10. 74 §) sekä toimistovirkojen sijoittamista pätevyysvaatimusluokkiin (3. 12. 86 §).

Palkkalautakunnalle annettiin lausunto museon talonmies-vahtimestarin virka-asunnon määräämisestä (28. 10. 74 §).

Helsinki-Seuran esityksestä myönnettiin sille oikeus saada painatusta varten käyttöönsä museon omistamat Rudolf Åkerblomin Helsinkiä koskevat käsikirjoitukset.

Henkilökunta. Museonvartija-siivooja Helmi Hiltuselle myönnettiin ero sairauden vuoksi 31. 7. lukien. Toimeen valittiin sitä sijaisena hoitanut Ritva Veijonen 16. 9. lukien.

Museon toimistoapulainen osallistui kunnallishallinnolliseen kurssiin 5. 2. — 20. 3.

Varastotilat. Kertomusvuoden syksyllä joutui museo luopumaan 170 m²:n suuruisesta päävarastostaan Eteläsataman III tullikamarin yläkerroksessa sekä Erottajan kalliosuojassa olleesta 40 m²:n varastotilasta. Näiden tilalle saatiin 1. 9. lukien varastotilaa 370 m² Jääkärintätiä 8:sta.

Kokoelmien karttuminen. Kaupunginmuseon kokoelmiin saatiin tai hankittiin ostamalla yhteensä 337 esinettä sekä kuva-arkistoon 17 099 valokuvanegatiivia, valokuvaa ja mikrofilmiä. Esineet jakaantuivat eri pääryhmiin seuraavasti: kirjallisuutta 56, karttoja 4, rakennus- ja mittapiirustuksia 5, öljymaalauksia 4, kupari-, kivi- ja puupiirroksia 5, vesivärimalauksia ja piirroksia 14, veistoksia 6, kunnia-, virka- ym. merkkejä 25, mitaleja

tai rahoja 38, sinettejä tai leimasimia 4, aseita 4, huonekaluja ja sisustusesineitä 21, kulta-, hopea- ja tinaesineitä 9, posliini-, lasi- ja kivimassaesineitä 22, talous- tai työkaluja 19, puvustoa ja käsitöitä 41, leluja, pelejä ja koriste-esineitä 24, maalöytöjä 3 sekä arkistoinesta 33. Valokuvanegatiiveja oli 16 651, valokuvia ilman negatiiveja 392, värivalokuvia 4, mikrofilmejä 52 sekä lisäksi kuvalaattoja 335.

Museon kokoelmiin tekivät lahjoituksia kertomusvuoden aikana seuraavat henkilöt, virastot, laitokset ja yhtymät: tekstiilitait. Rauha Aarnio, hra Oskar Broström, rva Tyyne Domander, rva Olly Donnerin perilliset, Antikvaario I. Gordin, valokuvaaja C. Grünberg, maist. Terttu Helminen, rva Hilda Henriksson, Helsingin Kauppakamari, kaupunginhallitus, kaupunginarkisto, huoltovirasto, rakennusviraston talorakennusosasto, Valmistava poikien ammattikoulu, neidit Greta ja Thyra Höijer, hra Lasse Ihander, professorinrva Ellinor Ivalon omaiset, opett. Kosti Kalliovaara, valokuvaaja Olavi Karasjoki, apul. osastopääll. J. Keto ja rva Anna-Liisa Keto, koululainen Veikko Laiho, hra Onni Lehtinen, työnjoht. Unto Lehtovirta, nti Kitty Linder, opett. Armas Lindström, tri Aune Lindström, eversti T. H. Luukko, konemest. S. A. Lyytikäinen, rva Anna Malmio, Muinaistieteellinen Toimikunta, vapaaherratar Ruth Munck, tri Sylvi Möller, neuvostoliittolainen museovaltuuskunta, sosiaalitarkastaja A. Paasonen, nti Taimi Partanen, Pienolan lastentarha, sorvaaja Onni Piironen, hra Lauri Pulkkinen, kuvanveistäjä Gerda Qvistin omaiset, hra Paavo Ronkanen, nti Lisa Sjöberg, tarkast. Erkki Stenij, nti Magdalena Sundman, taiteilija Olof Sundström, Suomen Punaisen Ristin keskuustoimisto, nti Siiri Timgren, taiteilija Huldra Törnudd, rva Greta Walmari, antiikkikaupp. V. Varonen, rva Margareta Wegge, rva Ritva Veijonen, hra Viktor Wigren ja Ässä-rykmentti.

Museolle lähettivät jatkuvasti julkaisujaan Göteborgs Museum, Helsingin Lääkäriyhdistys, Koldinghus Museet, Kulutus kuntien Keskusliitto, Københavns Bymuseum, Nordiska Museet, Oslo Bymuseum, Osuusliike Elanto, Stockholms Stadsmuseum, Oy. Stockmann Ab., Suomen Filmikamari, Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunta ja Warbergs Museum.

Lahjoituksista mainittakoon muutamia esimerkkejä: taiteilija Olof Sundströmin lahjoitus sisälsi 16 000 valokuvanegatiivia v:n 1911—1936 väliseltä ajalta. Pääosan kokoelmasta muodostivat Helsingin katu- ja rakennuskuvat, lisäksi oli kuvia kodinsisustuksista Helsingissä ym.

Antikvaario I. Gordinilta saatu kaksiosainen teos »A Residence on the Shores of the Baltic. Described in a Series of Letters in two Volumes. London 1841» sisältää eloisan matkakuvauksen 1840-luvun Helsingistä. Sodanaikaisen Ässä-rykmentin nimissä tehtyyn lahjoitukseen sisältyi mm. taiteilija Unto Pusan öljymaalaukset »Koukkaus». Pienolan lastentarhasta luovutettiin museolle vanha kalusto, joukko leluja ja kuva-ainesta v:n 1916—1940 väliseltä ajalta. Koululainen Veikko Laiho lahjoitti Kaartin kasarmin raunioista löydettyjä muistorahoja. Katumaasta Mariankatu 13:n kohdalta löydettiin vanhat jauhinkivet ja renessanssilusikan pesä ym., jotka saatiin museolle. Lisäksi saatiin tri Sylvi Möllerin lahjoittaman Maila Talvion promotiopuku v:lta 1950, neideiltä G. ja T. Höijer arkkitehti Th. Höijerille kuulunutta esineistöä, Ellinor Ivalon omaisilta mitali- ja kunniamerkkikokoelma, rva Margareta Weggeltä ins.ev.luutn. Peter Weggelle kuulunut taffelipiano ja apul.os.pääll. J. Kedolta kaup. joht. J. Kedon työhuoneen kalustoon kuulunut sohva. Lahjoituksista mainittakoon vielä kauppaneuvoksetar Sinebryhoffin kapionenäliinat ja muut puvustoesineet. Museon tekstiilikokoelmiin tekivät lahjoituksia myös nti Magdalena Sundman, nti Lisa Sjöberg, fil. tohtorit Aune Lindström ja Irja Maliniemi, taiteilija Huldra Törnudd ja rva Greta Walmari.

Muinaistieteellisen toimikunnan historiallinen osasto luovutti museolle kokoelman kirkollisia esineitä, jotka olivat korjaustöiden yhteydessä löytyneet v. 1954 Vanhasta kirkosta. Kokoelmaan kuului 3 puuveistosta, 2 kolehtihaavia v:lta 1743, raudoitettu tammiarkku ja kynttilänsammuttaja.

Ostoista mainittakoon mm. Arvid Mörnelle kuulunut sohva ja rva Olga Donnerin kodin salongin ikkunaverhot. Kertomusvuoden määrärahoilla hankittiin museon ns. siniiseen huoneeseen 1700 -luvun lopulla tehty kristallikruunu ja yläkertaan johtavaan portaikkoon messinkikruunu.

Hopeakokoelmiin ostettiin helsinkiläisten kultaseppien töitä seuraavasti: R. Mellinin v. 1841 valmistamat kynttiläsakset ja kalalapio, Pontus Kilian Karpin tekemä kermakko sekä C. F. Ekholmin rintasolki v:lta 1864. Saman mestarin käsialaa ovat myös koru-

kannet kreivitär A. Adlerbergille kuuluneessa albumissa, joka on hankittu museolle. Helsingin leima on myös v. 1841 valmistetuissa hopeisissa yökynttilänjaloissa ja hopeakauhassa, joka on 1820-luvulta.

Ainoa täydennys museon kultakokoelmiin oli R. Mellinin valmistama rintakoru.

Helsingissä valmistettuja ja leimattuja kupariteoksia saatiin 6 kpl. Lisäksi mainittakoon kaunis rokokootyylinen kahvipannu, jonka sangassa on vuosiluku 1763 ja tekijän nimileima sekä kaksi valurautaista uurnaa, joissa on vuosiluku 1790. Lasikokoelmiin ostetuista esineistä hauskimpia oli korkea monikerroksinen hedelmä- ja makeismaljakk.

Taideostoista tärkeimmät olivat kuparipiirroksat, jotka J. A. Cordier v. 1798—1806 kaiversi Louis Belangerin maalausten mukaan ja jotka kuvaavat mm. kaupungille kuuluvaa Nukaria ja kaupungin lähiympäristöä. Lisäksi ostettiin Albin Kaasisen puuveistokset »Straitsapoika» ja »Teini». Ison vihan vaiheita esitteleviin kokoelmiin ostettiin vanha muotokuva Pietari Suuresta. Muut hankitut maalaukset ja piirroksat esittävät jo hävinneitä Helsingin näkymiä.

Valokuvaukset ja kuvahankinnat. Museon toimesta valokuvattiin mm. Kampin alueen ja Punavuoren tienoon rakennuksia sekä Porvoonkadun vanhoja puutaloja. Hra Oskar Broströmin negatiivit, joita on useita satoja, ja valokuvaaja C. Grünbergin valokuvat täydensivät monia rakennuskuvaston aukkoja. Kaupungin toimesta hävitetyistä rakennuksista kuvattiin ennen niiden purkamista mm. Viikin torppa ja talon Kasarmikatu 21 ullakkokerros vanhoine tukirakenteineen. Samoin kuvattiin eräitä suuria rakennustyömaita. Kaupungin ympäristön kartanoita ja huviloita esittävään kuvaryhmään saatiin täydennykseksi Sinebrychoffin rakennuttaman Karhusaaren huvilan rakennuksia ja sisustusta esittävä kokoelma sekä uusia valokuvia kunnostetusta Kulosaaren kartanosta.

Henkilökuvia saatiin lahjoina n. 200. Kokoelma talon Kasarmikatu 21 rakennuspiirustuksia jäljennettiin mikrofilmaamalla. Puistokatu 4:n talon koristemaalatut katot ja eräitä seinäpintoja värivalokuvattiin.

Kertomusvuonna valokuvattiin museoesineistöä luettelointia ja suunnitteilla olevia julkaisuja varten. Kaikki hopea- ja kultaesineet, joukko puvustoesineitä sekä kertomusvuonna ostetut lasi- ja kupariesineet, maalaukset ja piirroksat valokuvattiin.

Museon kuva-arkiston luettelointi jatkui edelleen koko vuoden. Sanomalehtileikearkiston ja sen sisältämän lehtikuva-aineiston järjestelyyn käytettiin n. kaksi kuukautta. Taiteilija Sundström järjesti ja luetteloi alustavasti museolle lahjoittamaansa 16 000 negatiivia sisältävän kokoelman.

Museon apteekkiosaston luetteloimistyö saatiin kertomusvuonna valmiiksi. Piirros- ja maalauskoelmien luettelointia jatkettiin. Vuotuisen hopea-, kulta- ja tinaesineiden puhdistustyön yhteydessä valokuvattiin nämä esineet ja luettelointiin uudelleen. Samoin inventoitiin huonekalusto ja sisustusesineet, joista valtaosa oli varastoituna. Taiteilija Oskari Niemi kunnosti 5 öljymaalausta sekä kunnosti ja puhdisti kokoelmiin saadut kirkolliset esineet. Ensimmäisenä linja-autoasemana 1920-luvulla käytetystä bensiinikioskista Simonkadun ja Mannerheimintien kulmassa tehtiin mittapiirustukset ennen sen purkamista lokakuussa.

Kertomusvuonna ei ollut käytettävänä työvoimaa tekstiilikorjauksiin.

Opastukset ja käynnit museossa. Opinto- ym. ryhmille järjestettiin opastuksia ja luentoja, joista 22 tilaisuutta oli muulloin kuin museon aukioloaikana. Opastuksesta huolehti museonhoitaja, joka tarvittaessa muulloinkin selosti kokoelmia yksityisille opiskelijoille ja tutkijoille. Omasta aloitteestaan järjestivät ryhmäkäyntejä museoon mm. Marttayhdistykset ja partiolaiset torstai-iltais.

Ulkomaisista ryhmistä mainittakoon Vermlannin suomalaisten retkikunta, neuvostoliittolainen nuorisotyövaltuuskunta sekä museovaltuuskunta ja Länsi-Saksan Helsingissä olevan kaupallisen edustuksen henkilökunta.

Museon kokoelmiin tutustui kertomusvuoden aikana kaikkiaan 9 113 henkilöä, joista maksavia kävijöitä oli 4 699. Kaupungin kansakoulujen luokkia kävi museossa 51, oppilasmäärän ollessa yhteensä 1 328. Oppikouluista kävi 17 luokkaa, joiden oppilasmäärä oli 511. Maaseudulta tuli lisäksi 5 luokkaa, yhteensä 105 oppilasta.

Kokoelmat olivat avoimena päivittäin klo 12—16, tämän lisäksi torstaisin klo 18—20, jolloin pääsy museoon oli maksuton. Lauantaisin kokoelmat pidettiin suljettuina. Vapaaikäijöitä oli eniten maaliskuun, huhtikuun ja toukokuun, maksavia kävijöitä taas heinä- ja elokuussa.

Tulot. Pääsymaksuista, jota aikuisilta perittiin 50 mk ja lapsilta 20 mk, kertyi tuloja yhteensä 196 970 mk. Museon opaskirjoista saatiin 42 090 mk ja postikorteista 6 880 mk. Tulot kertomusvuonna olivat yhteensä 245 940 mk.

Menot. Museon menot kertomusvuonna olivat yhteensä 9 741 768 mk.

Julkaisut. Helsingin Kaupungin Museon kokoelmien esittely -nimisestä opaskirjasta ilmestyi kertomusvuonna 2. painos sekä suomen- että ruotsinkielisenä.
